સલામી સવારની..

છે ખાતરે દીવો, કાશ્મીર પર રહેમ નજર!
છે નભ વેગડા, ઘો એના પર વહેમ નજર!
છે ભેદ-ભર્યા કર્મને, નિમ્ન કક્ષાનાં નિવેદન
છોડા ખાસ કાયદાની એના પર અહેમ નજર
(અભજેના લોકાર્પણ - પાયાવિધિ)

હાઈકુ

વાવ્યા કરેડા
બંજર ભૂમિ પર
ઉગશે નહીં...

રેડ્યું રાફડે
ઝેરીલા ને ડંખીલા
સાપને દૂધ?!

ચિંતન

શૈલૂષો વેષરાદ્ધાવાડ્ભાવયોશ્ચ યથા પુમાન ।
તથૈવ બ્રહ્મવિચ્છ્રેષ્ઠઃ સદા બ્રહ્મૈવ નાડપરઃ ॥

ઉપરોક્ત શ્લોક 'જ્ઞાનસૂત્ર'માંથી લેવામાં આવેલ છે.

જેમ નટ વેષો ધરે ત્યારે કે વેષ ન ધરે ત્યારે, માણસ સ્વરુપથી સમાન જ છે, તે જ રીતે બ્રહ્મજ્ઞાતાઓમાં શ્રેષ્ઠ વ્યક્તિ સદા બ્રહ્મ જ છે, બીજું કાંઈ નથી.

વિદૂષક, નટ, કલાકાર, બહુરૂપી જુદા જુદા વેશ ધારણ કરે છે ત્યારે એ એવા સ્વરુપનો અભિનય - આચરણ કરે છે પણ પોતાના મૂળ રૂપમાં આવી જાય પછી એ પોતાની જાતને ઓળખીને જ વર્તે છે.

એમ જેને 'બ્રહ્મજ્ઞાન' થયું છે એ 'બ્રહ્મમય' બની જાય છે.

સુવિચાર

- આમ તો જો કે પડ્યાને આખડ્યા, તોય તે કપરાં તોય તે કપરાં ચઢાણોને ચડ્યા, જીદ સહુને સાથે લેવાની હતી, એટલે નહીં કહું કે પોતાના નડ્યા - **અશોકપુરી ગોસ્વામી**
- શ્રદ્ધાનો અર્થ છે : જે સત્યને ધારણ કરે છે તે - **ધર્મલોક**
- આભાર કે ઉપકાર માનવો એ શિસ્ત છે પણ, ઉપકાર યાદ રાખવો એ સંસ્કાર - **એસ. ભટ્ટાચાર્ય**
- જે પોતાનાથી નજીક રહેવું હોય તો મૌન રહેવું અને જો પોતાનાને નજીક લાવવા હોય તો મનમાં લેવું - **સ્નેહા પટેલ**
- જ્યાં કર્મ ત્યાં કૃષ્ણ હોય જ, જો સારા કરો તો સાથે... અને ખરાબ કરો તો સામે - **બોધિવૃક્ષ**
- ખુશીઓનું માપ નથી હોતું ખુશી તો એટલી જ હોય છે જેટલી તમે પાણી શકો - **શ્રી શ્રી રવિશંકર**
- આજનું ઔષધ : દહીં સાથે અડદની દાળ ક્યારેય ખાવી નહીં, તેનાથી હૃદય સંબંધિત બિમારી થઈ શકે છે **(સંકલન : દીપક વી. આશરા)**

બોધકથા

મગધ સમ્રાટ બિંદુસાર એકવખત દરબારમાં પૂછ્યું 'દેશની ખાદ્ય સમસ્યા ને ઉકેલ માટે સૌથી સસ્તી વસ્તુ શું હોઈ શકે?' એક મંત્રી કે જેઓ શિકારના શોખીન હતા. એમણે કહ્યું, 'રાજન સૌથી સસ્તો ખાદ્ય પદાર્થ માંસ છે. અને શિકારને પ્રોત્સાહન આપીશું તો આપણા રાજ્યની ખાદ્ય સમસ્યા હળવી થશે.' મંત્રીનો આવો જવાબ સાંભળી ચાણક્ય ચૂપ રહ્યા નહીં બિંદુસારે ચાણક્યને આ બાબતે અભિપ્રાય આપવા કહ્યું.' ચાણક્ય બોલ્યા 'હું મારો વિચાર આવતી કાલે તમને જણાવીશ.' રાત થઈ એટલે ચાણક્ય પેલા મંત્રીને ત્યાં પહોંચ્યા અને કહ્યું 'સાંજે મહારાજ એકાએક બિમાર થઈ ગયા છે. રાજવૈદ્યે કહ્યું છે કે કોઈ મોટા માણસના હૃદયનું તાજું માંસ બે તોલા મળી જાય તો રાજાના પ્રાણ બચી શકશે. તેથી હું તમારા પાસે તમારા હૃદયના બે તોલા માંસ લેવા આવ્યો છું. તેના માટે એક લાખ સુવર્ણ મુદ્રાઓ લઈલો.' મંત્રી ચાણક્યના પગમાં પડ્યો અને ઉપરથી એક લાખ સુવર્ણ મુદ્રાઓ આપીને કહ્યું, કે આ ધનથી તમે કોઈ બીજા મંત્રીનું હૃદયનું માંસ ખરીદી લે. ચાણક્ય સવારે દરબારમાં પહોંચ્યા અને બે લાખ સુવર્ણ મુદ્રાઓ સમ્રાટ સામે મૂકી દીધી. એ જોઈ સમ્રાટે પૂછ્યું, 'આ બધું શું છે?' ત્યારે ચાણક્યએ કહ્યું, 'બે તોલા માંસ ખરીદવા માટે બે લાખનું ધન ભેગું થઈ ગયું. છતાં બે તોલા માંસ ન મળ્યું. રાજન તમે વિચારો કે માંસ સસ્તુ છે?' જીવન અમૂલ્ય છે. જેમ આપણને આપણો જીવ પ્યારો છે તેમ બાકી બધા જીવોને પણ પોતાનો જીવ પ્યારો હોય જ છે. પરંતુ પશુઓ બોલી શકતા નથી, પોતાનો જીવ બચાવવામાં અસમર્થ છે. પોતાની વ્યથા દર્શાવી શકતા નથી તો શું આ જ કારણે તેમની પાસેથી જીવવાનો અધિકાર છીનવી લેવો ? સમ્રાટને વાત સમજાયી અને ચાણક્યની પ્રશંસા કરી.

કે પંચમી આવી વસંતની

તંત્રીસ્થાનેથી...

આજે વસંત પંચમી, યૌવનપર્વ. વસંતઋતુને આપણા પ્રશિષ્ટ કવિ દલપતરામે 'ઋતુરાજ' કહી બિરદાવેલ છે. વર્ષાને ઋતુઓની રાણી. ઉમાશંકર જોશીએ એને બેશુમાર લાડ લડાવ્યા છે -

કોકિલ પંચમ બોલ બોલો, કે પંચમ આવી વસંતની
દખ્ખણના વાયરાનાં આ શાં અડપલાં,
ઊઘડ્યાં લતાઓનાં યૌવનનાં સપનાં,
આવ્યો જ્યાં એક વાયુઝોલો
કે પંચમી આવી વસંતની...

વસંત એટલે ઉલ્લાસની ઋતુ. વિશ્વાસાહિત્યમાં વસંત અને પાનખર બેઉનાં વર્ણન મળે છે. જીવનમાં પણ વસંત અને પાનખર બેઉ ઋતુઓ આવતી હોય છે. કોઈને પાનખર ગમતી નથી, પણ પાનખર વગર વસંત ક્યાંથી આવશે? સૂકાં પાન ખરી પડે, વૃક્ષનો વૈભવ વિલાઈ જાય એથી વૃક્ષ મરી જતું નથી, એની નવ પલ્લવિત થવાની શક્યતા અકબંધ રહે છે. માનવીના જીવનમાં પણ સૂકીલીલી આવ્યા કરે. એથી એણે હતાશ થઈને જિંદગીથી હારી જવાનું ન હોય તે આ વસંત પંચમીનો સંદેશ છે. વસંત પંચમીથી આપણી પરંપરાગત લગ્નઋતુ પણ બેસે છે. એ શૃંગારસૂચક પર્વ છે. 'મળેલા' અને નહીં મળેલા જીવોનું મિલનપર્વ છે. વણજોયું શુકનિયાળ મુહૂર્ત છે. છેલ્લાં ઘણાં વર્ષોથી વસંતપંચમીના દિવસે ઠેકઠેકાણે સમૂહલગ્ન પર્વ ઊજવાતાં થયાં છે. પરંતુ આ વસંત પંચમી એ વિદ્યાની દેવી સરસ્વતીનું પણ પ્રાગટ્ય પર્વ છે તે આપણી ગુજ્જુ પ્રજા કદાચ ભાગ્યે જ જાણતી હશે. આમ જુઓ તો દેશ આખામાંથી સરસ્વતી લુપ્ત થઈ ગઈ અને અહીં ગુજરાતમાં એનો પ્રવાહ ચાલુ છે. પરંતુ આપણી પ્રજાની ઓળખ લક્ષ્મીપૂજક તરીકેની થઈ ગઈ છે. આપણે નવરાત્રીનાં જગજનની મા અંબાના ગરબા ગાઈએ છીએ. ભવ્ય રીત દીપોત્સવી પર્વ ઊજવીએ છીએ. અરે, મહારાષ્ટ્રમાં લોકમાન્ય ટિળકે શરૂ કરેલી ગણેશોત્સવની પ્રથા આપણા ગામેગામ પહોંચી ચૂકી છે. દશામા અને વૈભવલક્ષ્મી માતા જેવી નવી માતાઓ મેદાનમાં આવી ગઈ પરંતુ આદિકાળથી લક્ષ્મીની લગોલગ જેનું નામ લેવાતું રહ્યું છે તેવી સરસ્વતીને ગુજરાતમાં કોઈ ઓળખતું જ નથી. બિહાર જેવા પછાત ગણાતા રાજયમાં યુગોથી 'સરસ્વતી પૂજા'નું પર્વ ઊજવાતું રહે છે. વસંત પંચમીના શુભ દિવસે ઘેર ઘેર સરસ્વતીની મૂર્તિનું સ્થાપન થાય છે અને તે ઉત્સવ છેક હોડી પર્વ સુધી લંબાય છે. આખો સમયખંડ એ જીવનના ઉલ્લાસ અને આનંદની ઉજવણીનો બની જાય છે. જીવન પ્રત્યેના આ વિધાયક અભિગમને કારણે જ અનેક પ્રતિકૂળતાઓ વચ્ચે ભારતીય સંસ્કૃતિ એની ઓળખ અકબંધ રાખી શકી છે, તે આપણે સમજવું જોઈએ. સરસ્વતીપૂજકો પાસે કલદાર નહીં હોય પણ કલા છે. એ કલા જ એમનું જીવનસત્વ અને બળ બની રહે છે. વસંતપંચમીનાં વધામણાં લેતી વેળાએ એ પણ નોંધવું જોઈએ કે જૂનું ગ્રેગરિયન કેલેન્ડર દસ મહિનાના વર્ષની અવધારણા પર રચાયું હતું અને એનો પહેલો મહિનો માર્ચ હતો. જાન્યુઆરી અને ફેબ્રુઆરી તો પાછળથી ઉમેરાયેલા માસ છે. માર્ચ વસંતઋતુનો - 'સ્પ્રિંગ' નો માસ છે. આપણી વિક્રમ સંવતની શરૂઆત પણ ગુજરાત સિવાયના પ્રદેશોમાં ચૈત્ર પ્રતિપદાથી થાય છે. જયારે વસંત એની પરાકાષ્ઠાએ હોય છે. વસંતને ખરા અંતઃકરણથી વધાવીએ. એક યા બીજા કારણસર દરેક મુરઝાયેલા મન કોળી ઊઠે અને કોકિલ સાથે આપણે પણ પંચમ સૂરોમાં સૂર પુરાવીએ !

સ્વાઈન ફ્લુથી બચવા પ્રોટીન મળે તેવા ખોરાક ખાવા જોઈએ

ભાઈ હવે તો ઠંડી વધી છે. વાતાવરણમાં ઠંડી અને ગરમી બંનેના પ્રમાણ વધારે છે. આ પરિસ્થિતિમાં સ્વાઈન ફ્લુ થવાની શક્યતા વધારે રહેલી છે. એક વાંચક મિત્રએ એવું કહ્યું કે, તમે કહો છો કે જો શરીરમાં રોગપ્રતિકારક શક્તિ એટલે કે ઈન્યુરિટી વધારે હોય તો સ્વાઈન ફ્લુ અટકાવી શકાય છે. પણ ઈન્યુરિટી તાત્કાલિક ક્યાંથી લાવવી ? જે છે એ જ છે. અમો તો ભાઈ દાળ-ભાત, શાક - રોટલી ખઈએ છીએ. શુદ્ધ શાકાહારી છીએ. અમે માંસ-મચ્છી નથી ખાતા, તો અમારી ઈન્યુરિટી દાળ-ભાત, શાક - રોટલીમાંથી જેટલી આવે એટલી આવે. અમે કસરત કરતા નથી, રેગ્યુલર જીવન નથી, તીખું અને તળેલું ભાવે છે. એ જ ખાઈએ છીએ. આમાં ઈમ્યુરિટી ક્યાંથી આવે ? કંઈક એવી ટીપ્સ આપો કે જેનાથી દાળ-ભાત, શાક-રોટલી ખાઈને પણ સ્વાઈન ફ્લુથી બચી શકાય.

પ્રશ્ન બહુ જ સારો હતો, પણ જવાબ શો... જવાબ આપવા પ્રયત્ન કરીએ. પહેલા તો જીવન નિયમિત કરી નાખો. દાળ-ભાત, શાક-રોટલીની અંદર કઠોળનો ઉમેરો કરો. કઠોળમાં પ્રોટીન વધારે હોય અને પ્રોટીનના હિસાબે રોગપ્રતિકારક શક્તિ તમારી ધીમે ધીમે વધી જશે. એવું નથી કે, આજથી કઠોળ ખાવાનું શરૂ કર્યું અને આજથી જ રોગપ્રતિકારક શક્તિ વધી જશે અને હા... તીખા અને તળેલા ખોરાક પ્રમાણમાં ઓછા કરો. બંધ તો કરવાના નથી પણ આપણે એને ઓછા કરી શકીએ. કારણ કે આપણે ગુજરાતી ચટાકેદાર ખાવા માટે ટેવાયેલા હોઈએ છીએ. તીખુ - તળેલું અને ગળ્યું જો જમવામાં ન હોય તો જીવન જીવવાનો અર્થ શો છે ભાઈ ? એવું આપણે માનીએ છીએ. આપણે ખાવા માટે જ જીવીએ છીએ. ખરેખર તો જીવવા માટે ખોરાક લેવાનો હોય છે. પણ હશે.. જેવી ગુજ્જુભાઈની મરજી. પણ પ્રશ્ન હજુ અધુરો છે. આજે સ્વાઈન ફ્લુ માટે શું કરવું ? તો એક રીત છે... બને એટલા વહેલા સ્વાઈન ફ્લુની રસી લઈ લો. હા.., આજે રસી લીધા પછી, આજે સ્વાઈન ફ્લુ નહીં થાય એની કોઈ ગેરંટી નથી. પણ હા ચોક્કસ એટલું કહેવાય કે જો રસી લેશો તો થોડાક જ દિવસોમાં સ્વાઈન ફ્લુ થવાની શક્યતા નહીંવત થઈ જશે અને જો સ્વાઈન ફ્લુ થશે તો એની ગંભીરતાને શરીર જરૂરથી નિયંત્રણ કરી શકશે. જોકે, ડૉક્ટરોમાં એવું પણ માનવામાં આવે છે કે બજારમાં મળતી રસી ગઈ વખતે એટલે કે ગઈ સિઝનમાં જે વાયરસ હોય તે વાયરસની રસી ઉપલબ્ધ હોય છે. આ સિઝનમાં સ્વાઈન ફ્લુમાં એટલે કે સ્વાઈન ફ્લુના H1N1 વાઈરસમાં ન્યુટેશન થતું હોય છે. એટલે કે અપડેટ થતું હોય છે. વાઈરસમાં રહેલું પ્રોટીન થોડું અપડેટ થતું હોય છે. તેના લીધે આ વખતે લીધેલી રસી થોડી અસર ઓછી કરે એવું ડૉક્ટરો માનતા હોય છે. એટલે ઘણીવખત ડૉક્ટરો એવી સલાહ આપતા હોય છે કે, રસીનો રોલ પ્રશ્નાર્થ ચિન્હથી ભરેલો હોય છે. ઘણા ડૉક્ટરો એવું પણ માનતા હોય છે કે આપણી પાસે જો લોખંડની તલવાર ન હોય તો લાકડાની તલવારથી પણ લડી શકાય, જેટલું બચાય એટલું સાચું. વાતમાં તથ્ય છે. કશું જ ન કરવું એનાથી કંઈક કરવું તે યોગ્ય છે. એટલે રસી લઈ લેવી જોઈએ તેનાથી જુના વાઈરસથી તો બચી જ શકાય છે પણ નવા જન્મેલા વાઈરસમાં પણ અમુક અંશે એની અસર જોવા મળશે જ. એટલે એક જ વાક્યમાં કહીએ તો રસી લઈ લેવી જોઈએ. જેમ ગયા અંકમાં કહ્યું તેમ જ્યાં જ્યાં સ્વાઈન ફ્લુ થયો હોય ત્યાં જવાનું ટાળો. ખાસ કરીને વધારે પડતા માણસો ભેગા થતા હોય ત્યાં તમે ન જાઓ. વારે વારે એન્ટીસ્ફેટીક ઉપલબ્ધ છે તેનાથી તમારા હાથ ધોતા રહો. કોઈપણ દર્દીને અડતા પહેલા તમારા હાથને ચોખ્ખા કરીને પછી જ અડો. તમારા મોં આગળ નાકને સુરક્ષિત કરીને એક રૂમાલ અથવા તો સ્વાઈન ફ્લુના સ્પેસીફીક માસ ઉપલબ્ધ છે તેનો આગ્રહ રાખો અને પહેરી રાખો. આ બધુ કરવાથી સ્વાઈન ફ્લુથી બચી શકાય છે. અત્યારે ખૂબ જ પ્રમાણમાં સ્વાઈન ફ્લુ જોવા મળે છે. બધા જ સ્વાઈન ફ્લુમાં લોકોનું અવસાન થતું નથી. શરીરમાં સ્વાઈન ફ્લુનો વાઈરસ જાય છે એ ફેફસાંની અંદર પોતાનું સ્થાન લે છે અને ફેફસાં કફથી ભરી દે છે. અને કફથી ભરેલા ફેફસાં શ્વાસ લઈ શકતા નથી. અને તેને લીધે માણસની બધી જ શરીરની પ્રક્રિયા ધીમી પડી જાય છે. કારણ કે બધા જ અવયવોને તાજો ઓક્સિજન વાયુ મળી શકતો નથી અને તેના લીધે શરીરના અવયવો મરવાને આરે આવી જાય છે.

ગયા અંકમાં જેમ કહ્યું તેમ એક સિઝનલ ફ્લુ અને બીજો H1N1 ફ્લુ એટલે કે સ્વાઈન ફ્લુ થાય છે. સ્વાઈન ફ્લુ H1N1 વાઈરસથી થાય છે. જ્યારે સિઝનલ ફ્લુ ઈન્ફ્લુએન્ઝા-એ અને ઈન્ફ્લુએન્ઝા-બી વાઈરસથી થાય છે. સાદી છીકો આવે અથવા ઉધરસ - શરી થાય એટલે એ માની ન લેવું જોઈએ કે સ્વાઈન ફ્લુ જ છે.

(ક્રમશઃ)

સ્વાઈન ફ્લુનું કરેક્શન ગાંધીનગરમાં શ્રદ્ધાદીપ લેબોરેટરી ગ્રીનક્રોસ પેથોલોજીમાં કરવામાં આવે છે.

વિશ્વની મહાન મેનેજમેન્ટ ગુરુ : ગૃહિણી

આજની દુનિયા સફળતાને પૂજે છે. શ્રેષ્ઠતાને આવકારે છે. નિષ્ફળતાની આ જગતમાં કોઇ જ કિંમત નથી. એને પરિણામે વિશ્વ આખું આજે સતત સ્પર્ધાત્મક જીવન જીવી રહ્યું છે. સૌ કોઇને એકબીજાથી શ્રેષ્ઠ થવું છે. જીતવું છે. નામના મેળવવી છે. આર્થિક સંપતિ મેળવવી છે. પ્રસિદ્ધિ જોઇએ છે. આવી સ્થિતિની વચ્ચે આજે આપણું જગત દોડી રહ્યું છે. પરંતુ આ આખા જગતની વચ્ચે એક વ્યક્તિ એવી જીવી રહી છે કે જે કદીયે આવી કોઇ સ્પર્ધામાં આવતી નથી. જેને કદીયે બીજાથી શ્રેષ્ઠ થવું નથી. કોઇને હરાવવા નથી. કોઇનાથી જીતવું નથી. પ્રસિદ્ધિ કે સંપતિની લાલસા નથી. અને છતાંય આ વ્યક્તિ એવી છે કે એના વિના આપણો સંસાર ચાલતો નથી. એ વ્યક્તિ છે " ગૃહિણી " એક સામાન્ય ગૃહિણી.

કેટલાક વર્ષો પહેલા એક ખુબ મોટા કોર્પોરેટ હાઉસે બેંગલોરમાં " દુનિયાના શ્રેષ્ઠ મેનેજમેન્ટ ગુરુઓ "નું સમ્મેલન યોજ્યું હતું. જેમાં બધાને એક સવાલ પૂછાયો હતો. " તમે સૌથી સફળતમ મેનેજર કોને માનો છો ? " તો એમાં ભાગ લેનાર તમામ વિશેષજ્ઞોએ રોનાલ્ડથી નેલ્શન મંડેલા સુધી, ચર્ચિલથી મહાત્મા ગાંધી સુધી, ટાટાથી હેનરી ફોર્ડ સુધી ને ચાણક્યથી બિસ્માર્ક સુધીના નામો આપ્યા હતા. પરંતુ આ પ્રશ્નનો સાચો જવાબ કોઇએ નહોતો આપ્યો. બધાની નજર આખા જગતના અર્થકારણ, રાજકારણ કે સમાજકારણ ઉપર હતી. આ બધાયનું સર્જન કરનાર " ગૃહિણી " ઉપર કોઇનું ધ્યાન નહોતું. કેમ કે એ પૂછાયેલ પ્રશ્નનો સાચો જવાબ હતો " એક સામાન્ય ગૃહિણી "

પ્રત્યેક સ્ત્રીમાં ઈશ્વરે અનેક પ્રકારની શક્તિ – ઊર્જા ભરી છે. દુનિયાનું સૌથી મોટું મેનેજમેન્ટ હાઉસ (ઘર) આ સ્ત્રી જ સંભાળી શકે છે. આજના આ યુગમાં "ઘર" સંભાળવું એ સૌથી કપરી બાબત છે. એક મોટી કંપની સંભાળવી, ઓફિસ સંભાળવી, અરે રાજ્ય કે દેશ સંભાળવો સરળ બાબત છે કેમ કે આ બધામાં બધી જ પ્રકારની સત્તા અને તાકાત મળતી હોય છે. તમામ પ્રકારની સુવિધાઓ, આર્થિક સમૃદ્ધિ અને ભરપુર પાવર મળતો હોય છે. જેના થકી કોઇપણ પ્રકારના પ્રશ્નો ઉકેલી શકાય છે. કોઇ વ્યક્તિને કે અધિકારીને કે મેનેજરને કે કોઇપણને કહ્યું ના માને તો નોકરીમાંથી દૂર કરી શકાય છે, એની બદલી કરી શકાય છે, એના સ્થાને બીજાની નવી નિમણુંક કરી શકાય છે. એક સમસ્યાના દસ ઉકેલ હોય છે. જ્યારે એક " ગૃહિણી " માટે કોઈ જ વિકલ્પો હોતા નથી. સૌથી કઠીન વાત તો એ છે કે સ્ત્રી જ્યારે પરણીને સાસરે જાય છે ત્યારે તે ઘર તેના માટે સાવ અજાણ્યું અને પરાયું હોય છે. અને આખી જિંદગી એ જ ઘરને પોતાનું બનાવીને રહેવાનું હોય છે. વળી કોઈ સત્તા કે સ્વતંત્રતા હોતી નથી. અનેક મર્યાદાઓ અને બંધનોની વચ્ચે રહીને બધાને પ્રેમ અને લાગણીથી, સદભાવ અને સ્વભાવથી જીતવાના હોય છે. વળી કોઇની બદલી કરી શકતી નથી. કોઇને દંડ આપી શકતી નથી. કોઇને પરિવારમાંથી દૂર કરી શકતી નથી. અથવા નવી કોઇ વ્યક્તિને પરિવારમાં એપોઇન્ટ પણ કરી શકતી નથી. જે છે તેની સાથે આખી જિંદગી અનુકૂળ થઇને રહેવું પડે છે. અને આમ જ આ " ગૃહિણી " સાવ અજાણ્યા વ્યક્તિઓ, નવા બનેલા સંબંધોને પોતાના બનાવીને એમની વચ્ચે રહીને, બધાના સ્વભાવને ઓળખીને એમને અનુરૂપ બનીને બધાના દિલ જીતવાનો પ્રયત્ન કરે છે. અને આમ કરવામાં મોટેભાગે સ્ત્રીએ પોતાના મા – બાપ, ભાઇ – બહેન સાથે હળવા મળવાનું ઓછું કરીને, પોતાના વ્યક્તિગત શોખ, ગમા અણગમા કે વિચાર કે સપના કે ઈચ્છા બધુ જ મનમાં રાખીને જીવવું પડે છે. નવા બનેલા સંબંધીઓને ગમતું કરવું પડે છે. અને ધારો કે સંયૂક્ત કુટુમ્બ નથી તો ય પતિ અને બાળકોને સંભાળવા પણ સહેલા નથી.

સ્ત્રીની સીક્સ સેન્થ ખુબ જ પાવરફૂલ હોય છે. એ સામેની વ્યક્તિને જલદીથી પારખી જાય છે. એને કારણે ઘરમાં ક્યું કામ કેવી રીતે કોની પાસેથી ક્યારે કરાવવું એનું જ્ઞાન ગૃહિણીને સારી રીતે હોય છે. ઘરમાં એ દરેક પાસેથી યોગ્ય રીતે કામ કરાવવાની ક્ષમતા રાખે છે. પ્રેમથી વાત કરવી કે ક્યારે કેટલો ગુસ્સો કરવો કે ક્યારે કેટલું રિસાઇ જવું કે ક્યારે કેટલી હઠ કરવી, આ બધુ " ગૃહિણી " ને ખુબ સારી રીતે આવડતું હોય છે. મોટા મોટા ઉદ્યોગોમાં કે કંપનીઓમાં ક્યારેક કામ અચાનક અટકી જતું હોય છે. કેમ કે કામનો સોર્સ અટકી જતો હોય છે કે સ્પેર પાર્ટસ ખૂટી પડે છે કે રૉ મટિરિયલ્સ નથી આવ્યું હોતું કે કારીગરો હડતાલ ઉપર હોય છે કે વીજળી નથી હોતી... કામ અટકવાના આવા ઘણા કારણો હોઈ શકે છે. પણ આજદિન સુધી એક પણ ઘરમાં કદી રસોઈ ના બની હોય કે શાકમાં મીઠું ઓછું પડ્યું હોય એવું બન્યું છે ખરું ? આજ સુધી આપણા સૌના જીવનમાં એક પણ વખત એવો પ્રસંગ નહી બન્યો હોય કે ઘરમાં વસ્તું નહીં હોવાથી માએ કે પત્નીએ જમવાનું ના બનાવ્યું હોય. કે ગેસ ખતમ થઇ ગયો હોય કે કુકરની રીંગ તૂટી ગઈ હોય કે તેલ ના હોય કે લૉટ દળાવવો રહી ગયો હોય કે ઘરમાં શાક જ ના હોય કે... આવી અનેક નાની નાની જરૂરિયાતોને ગૃહિણી જાતે જ ઉકેલી નાખીને આપણી માટે બે ટાઈમ ભોજન – નાસ્તો, ચા – પાણી તૈયાર રાખે છે. પતિનો પગાર ગમે તેટલો ઓછો હોય પણ આ ગૃહિણી ઘર પરિવારને તૂટવા નથી દેતી. સૌને સંભાળીને બાળકોને યથાશક્તિ શિક્ષણ આપે છે. ઘરમાં ક્યારેક જો આપતકાલીન પરિસ્થિતિ આવી પડે છે તો પોતે કરેલી નાની નાની બચતની મોટી રકમથી પરિવાર પરનું સંકટ પણ ટાળે છે.

બધી જ સામગ્રીની વ્યવસ્થા, આખા પરિવારનું સંચાલન, સૌની સાથે સુમેળભર્યો તાલમેલ, અડોશ પડોશમાં સારા સંબંધો, પારિવારિક અને સામાજિક વ્યવહારો, પ્રસંગો, તહેવારો...આ બધુ કંઇ રીતે મેનેજ કરવું ? એ તો આ " ગૃહિણી " જ કરી શકે. પરિવારમાં આર્થિક કટોકટી હોય તો ક્યારેક પોતાના આભુષણો ગીરવે મૂકીને કે ક્યારેક પતિને જાણ કર્યા વિના પિતા પાસેથી કે ભાઇ પાસેથી પૈસાની વ્યવસ્થા કરીને કે ક્યારેક નાના મોટા કામ કરીને કે ટ્યુશન કરીને પણ આ " ગૃહિણી " ઘર પરિવારને સંભાળે છે. આવી રીતે આર્થિક કટોકટીનો સામનો મોટા મોટા ઉદ્યોગો કે કંપનીઓ પણ નથી કરી શકતા. જે એક સાવ સામાન્ય ગૃહિણી હસતા હસતા મેનેજ કરી લે છે. ઘણી વખત ઘરમાં અચાનક મહેમાનો કે સગા સંબંધીઓ આવી ચડે, કોઈની બિમારી આવી જાય કે કોઇ પ્રસંગ આવી ચડે કે ઘરમાં છત કે દીવાલનું સમારકામ આવી જાય... આવા અચાનક આવી પડેલા ખર્ચાઓને પણ ગૃહિણી આસાનીથી પાર પાડે છે. એ એની સૂઝ અને દૂરદર્શિતાના ગુણ દર્શાવે છે જે મોટી મોટી કંપનીઓના મેનેજરોમાં પણ નથી જોવા મળતા. આવી ઈમરજન્શી, આવી પડેલી ચિંતાઓ, મુશ્કેલીઓને ઉકેલવા ગૃહિણી પાસે હોય છે શું ? માત્ર આંસુ અને મુશ્કાન. સાથે હોય છે પરિવારનો પ્રેમ, પ્રબળ ઈચ્છા, સમર્પણ અને ત્યાગની ભાવના. વળી ગમે તેવી વિકટ પરિસ્થિતિને સમજીને ઉકેલવાની ધીરજ. આવા ગુણ મેળવવા માટે ગૃહિણીને કોઇ ડિગ્રી કે તાલીમની જરૂર પડતી નથી હોતી.

બહારની દુનિયામાં નોકરી કરવી, કંપની કે સરકારમાં કામ કરવું, દુકાન ખોલી ધંધો કરવો સરળ છે પણ એક ઘર ચલાવવું ખુબ કઠીન છે. ઠંડુ-ગરમ પાણી, ચા નાસ્તો, સ્કૂલ, યુનિફોર્મ, ઓફિસ, ટ્યુશન, મંદિર, દવા, કપડાં, વાસણ, પાણી, બીલો, મોબાઈલ, ચાવી, અખબારો, આવી અનેક નાની નાની વ્યવસ્થાઓ નિયમિત રીતે ગૃહિણીએ કરવી પડતી હોય છે. અને એ પણ કોઈપણ જાતના સ્ટાફ કે પગાર વિના. સત્તા કે સ્વતંત્રતા વિના. એક બંધન કે મર્યાદામાં રહીને સફળ ગૃહિણી બનવાનું હોય છે.

આ સંસારમાં તમામ ક્ષેત્રની જેટલી પણ મહાન હસ્તીઓ મહાન બની છે. એમની સૌની પાછળ ક્યાંક ને ક્યાંક કોઇને કોઇ રીતે એક સામાન્ય ગૃહિણી - માતા કે પત્નીની ભૂમિકા રહી જ છે. ક્યાંક માતાના સંસ્કાર હશે તો ક્યાંક પત્નીનો પ્રેમ, સમજણ અને સમર્પણ હશે. અને તેથી જ આપણે કહી શકીએ કે વિશ્વની મહાન મેનેજમેન્ટ ગુરુ : ગૃહિણી જ છે. અસ્તુ.

- 9426060601.india@gmail.com

ફરવરી : લવ ઈન ધ એર ...!

"દિલ દિયા ગલ્લા કરાંગે નાલ નાલ બૈઠ કે, અખ્ખ નાલ અખ્ખ નું મિલા કે ..." ભલે ને પંજાબી સમજ આવે કે નાં આવે પણ આમાં કવિ એવું કહેવા માંગે છે કે આંખોમાં આંખો પરોવીને બેસવું છે (ઓફકોર્સ પ્રિયપાત્ર સાથે જ બકા...!) જ્યારે પ્યારની મૌસમ આવે કે દરેકનું એક ખ્વાબ - સ્વપ્ન હોય કે પછી ઈચ્છા હોય છે કે પોતાના પ્રિયપાત્રની સાથે બેસીને, આંખમાં આંખ પરોવીને ઘડી બે ઘડી શાંતિથી બેસીને દિલની બહુ બધી વાતો કરવી છે ...!! હવે તમે જો આમાં પહેલો પ્રશ્ન ફરજીયાત એમ પૂછશો કે ભાઈ/બોન મરવાની પણ નવરાશ નથી આઈ મીન ઘડીની પણ ફુરસદ ક્યા છે ?...તો વળી અમુક એવો પણ બાઉન્સર ફેંકશે કે નવરાશ તો દુનિયાની છે પણ આ પ્રિયપાત્ર ક્યાં ? આમ શું છે કે બંને સવાલો પૂછનારની કંડીશન મુજબ અમુક અંશે સાચા પણ હોય છે પણ ડોનના બચ્ચનબાબુની સ્ટાઈલમાં કહી શકાય કે 'યે દોનો સવાલકે જવાબ મુશ્કિલ હૈ મગર નામુમકીન નહિ હૈ '..! પૂછો વ્હાય ....? તો વ્હાય કા આન્સર યે હૈ કી પ્રિયપાત્ર માટે ફુરસદ તો કાઢવી જ પડે અને રહી વાત સવાલ નમ્બર બે ની તો જુવાનડાવ અને જુવતીઓ તમારા માટે જ તો છે ફેન્ટાસ્ટીક ફેબ્રુઆરી ...!!!!! એય ને વેલેન્ટાઈન અને વસંત બેય ની ઓપનીંગ પેર ૧૦ ની સ્ટ્રાઈકરેટ થી રમે એવો ફેબ્યુલસ ફેબ ઈઝ ઓન ગાય્ઝ્ઝ્ઝ્ઝ્ઝ ....!!

નહિ સમજે.....? તો લો તનિક ડીટેલમેં બતાય દેત હૈ...! આમ તો શું છે કે ફેબ્રુઆરી જનરલી એક્ઝામ મંથ કહેવાય, ક્યા તો સ્કુલ્સની એક્ઝામ ચાલુ હોય અને ક્યા તો બોર્ડની એક્ઝામનો હાઉ ડોકિયા કરતો હોય પણ આ બધી એક્ઝામથી પણ થોડી હટકે એક એક્ઝામ ફરવરીમાં આવે અને એ આપણે આગળ પુછેલા બે પ્રશ્નોના શોર્ટ પેપરવાળી લવ એક્ઝામ ..! જી હા, ફેબુઆરીમાં પ્યાર ...પ્રેમ...ઈશ્ક ...મહોબ્બત કે પછી લેટેસ્ટ ટ્રેન્ડમાં કહીએ તો લવ કા સીઝ્ઝન હોતા હૈ બીડું..! ચોકલેટ... પ્રપોઝ... દિન તો આ તમે વાંચતા હશો ત્યારે ગુજરી (યાની કી પસાર) થઈ ગયા હશે અને આજે તો શોનું ...જાનું ...શોના કે ડીયરને ટેડી આપવાના ધખારા ઉપડ્યા હશે એવો વેલેન્ટાઈન વિકનો વરણાગી તહેવાર (હાસ્તો તહેવાર જ તો કાયદેસર ફેસ્ટીવલ જ ગણાય ...દેશી - વિદેશી એવું આમાં કાઈ ના આવે હો...) પુરજોશમાં ચાલુ જ છે અને આ વિદેશી તહેવારની જેને આભડછેટ હોય એને માટે આજે શુદ્ધ હિંદુ તહેવાર વસંતપંચમી પણ છે જ લ્યા અને બાય ધ વે આ ફેસ્ટીવલ ઓફ લવ ...રીસ્પેક્ટ ...મહોબ્બતમાં હજુ તો ૧૪મીએ વેલેન્ટાઈનની લાલ ગાડી આવી ..ગુલાબી ગજરો લાવી ગાતી સવારી આવે એ પહેલા પ્રોમિસ ...હગ અને કીસ્સ્સ્સ ડે ના મનમોહક નજારાઓ આવવા બાકી છે એટલે " દિલ જીગર નજર ક્યા હૈ મૈ તો તેરે લિયે જાન ભી દે દુ .." ગાઈ શકો પણ ખરા .. અને ના ગઈ શકો તો જૈસી જિસકી કિસ્મત શેઠજી એમ સમજીને અગલા ૧૪ ફરવરી કા ઈન્તેઝાર કરને કે સિવા ઓર કોઈ ચારા નહિ હોગા ...!!

સવાલ એકલા ૧૪ ફેબ્રુઆરીનો છે જ નહિ બંધુઓ .....અને આમ પણ પ્યાર કોઈ સીઝનનો મોહતાઝ થોડો છે હે...? પણ શું છે ૭ થી ૧૪ ફેબ્રુઆરીનો ઈન્તેઝાર હર યુવા દિલ અચૂક કરતું જ હોય છે (બાય ધ વે ...યુવા લખ્યું તો નોન-યુવા રિસાઈ જતા નહિ બીકોઝ વેલેન્ટાઈન હોય કે અપના ઓરીઝીનલ વસંતપંચમી પ્યાર ...પ્યારનો ઈઝહાર કે પ્યારની ફરમાઈશ તો હર ઉમ્રના લોકો કરી જ શકે છે .....વેલેન્ટાઈનના મેનીફેસ્ટોમાં એવું ક્યા લખ્યું છે કે જુવાનીયા જ ગુલાબો લઈને ચકરડીએ ચડી શકે છે ..એ સિવાયના નહિ ...!!!! પ્યાર તો દરેક ઉમરે ખીલતો જ રહેવો જોઈએ ...વ્યક્ત થતો જ રહેવો જોઈએ ..!!!! આ બચાડા યંગ પીપલ્સ જરા ફોકસમાં આવે એમ ' આઈ લવ યુ ' કે ' આઈ નીડ યુ ' ગાંગરતા હોય એટલે જરા જલ્દી ગામના ડોળે ચડી જાય ...બસ ફરક તો આટલો જ ...!!!

અને આમેય વેલેન્ટાઈનના પ્રેમ તો જિંદગીના ' કેટલી વિહે સો થાય 'ના તોફાનોમાં ટકી જાય તો જ ટેડી ને રોઝ ....ચોકલેટ ને પ્રોમિસનું મહત્વ સમજાય બાકી તો મારા ભાઈ/બોન ૧૪ મી છે એટલે સાલ્લુ ક્યાંક કોઈકને આપણી પર પરાણે ઓળઘોળ કરાવવાવાળા માટે તો નરકમાં ય જગ્યા નથી હોતી (આવું શાસ્ત્રોમાં લખવાનું રહી ગયેલું – અહી એટલે જ એડ કર્યુ ..!!) બરાબર છે કે જુવાનીના જોશમાં કે પછી ક્ષણિક આકર્ષણમાં ' કોઈ અપના સા ' લાગવા માંડે તો એમાં વાંક તમારા કરતા વાસંતી વાયરાનો વધુ હોય શકે છે પણ વસંતપંચમીના અસલ ચોપડા ઉખેળો તો સમજાય કે પ્યાર બોલે તો રીસ્પેક્ટ....ઓર રીસ્પેક્ટ બોલે તો દિલથી દિલ મળે અને ઉમરના આકર્ષણોથી પર થઈને એકબીજાને ગમતા રહેવું વોહી તો ...!! સીધી વાત છે ને પ્રેમ તે કાઈ ' આકળ વ્યાકુળ કાન ને વરસાદ ભીંજવે ' જેવી ઘટના થોડી છે ? એ તો અનુભવવાની ચીજ છે ... ઈટ્સ ઓલ એબાઉટ ફીલિંગ બ્રો/સીસ ..!!! બીકોઝ શારીરિક આકર્ષણ તો સમય સાથે સરી જવાનું અને શાશ્વત અને સતત જો કશું સાથે રહેવાનું તો એ હશે માનસિક સાયુજ્ય .....દિલ સે દિલ કા ડાયરેક્ટ કનેક્શન ...બોલ્યા વિના સમજી જાય એવી આંખો અને એકસાથે ધડકે એવા જીગર ....!!!

થોડા જ્યાદા ડીટેલીગ હો ગયા નહિ ...? પણ શું છે કે પ્યારમાં પડવાની અને પછી એમાંથી નીકળાય નહિ એનું ધ્યાન રાખીને એને સાચવવાની પહેલી શરત જ એ છે કે પ્યાર સ્થળ અને સમયના બંધનોથી પર હોના ચાહિયે.. અને આમેય પ્રેમની કોઈ ઉમર નથી હોતી હા જો કાઈ જુદું હોય છે તો એ હોય છે પ્રેમનો પ્રકાર . દરેકના ઈઝહાર-એ-મુહોબ્બત જુદા જુદા હોવાના – ' હું તને ચાહું છું ' કે ' તુ મને ગમે છે ' આ ચાહવું કે ગમવું એ જ તો છે પ્રેમ .આપણા સૌના માનીતા રમેશ પારેખના જ શબ્દો માં " એક ડોસો સ્વયં થયો ગજરો ને એની વય મહક થવાની થઈ " મહેકવાની ક્યાં કોઈ ઉમર હોય છે ? અને પ્રેમ ની ? પ્રેમ ની પણ કોઈ ઉમર નથી જ હોતી હા એના પ્રકાર જુદા હોય શકે છે અને ફેબ્રુઆરી એના માટે જ તો છે કેલેન્ડરમાં ..!!!

આમાં જો પાછલી બેન્ચેથી કોઈ સણસણતો સવાલ પૂછે કે ' સર, પ્રેમ એટલે ?" તો ટકો ખંજોળતા પહેલા હિતેન આનંદપરાની આ બે લાઈન વાચો, સમજાય જશે પ્રેમ નું મહત્વ – " પ્રેમ આખી જીન્દગી નો મર્મ છે, એ સિવાયની બધી વાતો તર્ક છે " અને આમ પણ બેક ટુ વેલેન્ટાઈન આવીએ તો વિદેશી તહેવાર વિરુદ્ધ સભ્યતા અને સંસ્કારોનો મોરચો ખુલે એ પહેલા ચોખવટ કે આ વિવાદો અને વિખવાદો વચ્ચે મહત્વનું એ છે કે પ્રેમ ટકી રહે છે બાકી તો વિદેશી વિરુદ્ધ દેશીની લડાઈઓમાં પડ્યા વગર એક વાત ચોક્કસ છે કે વેલન્ટાઈન હોય કે વસંત અંતે તો આ બંને વ્હાલપના વાવેતર જ કરે છે ને ...બંને દિવસે તમે વ્હાલનું દર્શન કરી કે કરાવી શકો છે અને બાય ધ વે વ્હાલ એટલે કાઈ જુવાનીયા કે જુવાનડીઓ હાથમાં ગુલાબ ...ચોકલેટ કે ટેડી લઈને દોડાદોડી કરે એ જ એકલું થોડું છે, તમારા કોઈ પ્રત્યેના વહાલને . ઘરના સભ્યો – માં, પિતા, પત્ની, બાળકો, બહેન કે કુટુંબીજનો પ્રત્યે પ્રદર્શિત થતા વહાલનું પર્વ છે આ . એમ તો ' તુ મને ગમે છે ' એવું કહેવા માટે કોઈ ચોક્કસ દીવસની ક્યા જરૂર છે પણ શું છે કે આધુનિક સમયમાં બધું મસ્ત પેકીંગમાં રાખવાનો ટ્રેન્ડ છે બિલકુલ જ એ જ સિનારિયો વેલેન્ટાઈનને લાગુ પડે છે . પ્યારના પંચનામાં કર્યા વગર કોઈ તમને કે તમે કોઈને એક દિવસ તો એક દિવસ પણ ' આઈ લવ યુ ' કે ' તું મને ગમે છે ' એમ કહો એ કાઈ ઓછું છે ....??